

Ιστορική αναδρομή

- Στη λεκάνη της Μεσογείου αρχίζει η ιστορία της ανθρωπότητας. Στην Ασία, Ευρώπη και Αφρική γεννήθηκαν, άκμασαν και παράκμασαν σπουδαίοι πολιτισμοί:
 - οι λαοί της Μεσοποταμίας (Σουμέριοι, Βαβυλώνιοι, Ασσύριοι, Φοίνικες, Εβραίοι, Χετταίοι, Μήδοι και Πέρσες, Οθωμανοί) στην ΑΣΙΑ
 - οι Έλληνες (Αιγιακοί πολιτισμοί – Κυκλαδικός, Μινωικός, Μυκηναϊκός) και οι Ρωμαίοι στην ΕΥΡΩΠΗ
 - οι Αιγύπτιοι στην ΑΦΡΙΚΗ
 - και αυτοκρατορίες (Ρωμαϊκή, Περσική, Βυζαντινή, Οθωμανική).
 - Η Μεσόγειος ονομάστηκε Mare Nostrum: «η θάλασσά μας» από τους Ρωμαίους την εποχή του Αυγούστου επειδή την περιέβαλλαν από όλες τις πλευρές εδάφη της αυτοκρατορίας. Η περιοχή ήταν γεμάτη από εμπορικά και πολεμικά κέντρα ανάπτυξης και για πρώτη φορά στην ιστορία ολόκληρη θάλασσα ήταν απαλλαγμένη από την πειρατεία.
 - Για χιλιετίες αποτελούσε το συνδετικό κρίκο μεταξύ Ανατολής και Δύσης, αφού τα νερά της δεν χώριζαν αλλά αντίθετα ένωναν λαούς και πολιτισμούς.
 - Σύμφωνα με το πανεπιστήμιο της Καρλσρούης ο Μινωικός πολιτισμός είναι ο αρχαιότερος ναυτικός πολιτισμός στον κόσμο και αναπτύχθηκε από το 2800 π. Χ.
 - Στη δεύτερη χιλιετία π.Χ. οι παραστάσεις πλοίων σε δακτυλίδια, σφραγίδες, πήλινα ομοιώματα, τοιχογραφίες, κοσμήματα κλπ, μαρτυρούν την επικράτηση των Μινωιτών.
- Τη θαλασσοκράτειρα Κρήτη του Μίνωα επιβεβαιώνουν τόσο ο Θουκυδίδης όσο και ο Στράβων αργότερα.
- Τα πλοία των Μινωιτών έφταναν ως τη Ρας Σμάρα στον ποταμό Ορόντη, καθώς και σε διάφορες Αιγυπτιακές πόλεις.
 - Την έντονη ναυτική δραστηριότητα, με την ανταλλαγή προϊόντων με άλλα λιμάνια της Μεσογείου επιβεβαιώνουν τα αιγυπτιακά αγάλματα και οι σκαραβαίοι που βρέθηκαν στην Κρήτη.
 - Ενώ σε τοιχογραφία της Αιγυπτιακής Θήβας, βρέθηκαν παραστάσεις που απεικονίζουν τους "Κεφτιού" (επί δυναστείας του Κιούφου Χέοπα) με μινωική ενδυμασία, προσφέροντας δώρα στην ισχυρή και φίλη Αίγυπτο.

<http://www.hellinon.net/ANEOMENA/MinoitesMavrithalassa.htm>

- Οι Μινωίτες δεν είχαν πληθυσμιακά προβλήματα. Η εξάπλωσή τους γινόταν περισσότερο για εμπορικούς λόγους και για εξασφάλιση πλουτοπαραγωγικών πυγών.
- Αυτό δείχνουν τα ευρήματα στη Γερμανία όπου διήνυσαν μια τόσο μεγάλη απόσταση για προμήθεια ήλεκτρου και άλλων στοιχείων του εδάφους. Για τους ίδιους λόγους περιέπλεαν και τον Εύξεινο Πόντο.
- Η ναυτική κυριαρχία της Κρήτης εκδηλώθηκε με μια αλυσίδα πόλεων που, εκτός από τις Κυκλάδες και την ηπειρωτική Ελλάδα και Μικρά Ασία ιδρύθηκαν στις ακτές της Συρίας, της Παλαιστίνης, της Κύπρου και της Σικελίας και της Ιβηρικής.
- Οι αρχαίες παραδόσεις φέρνουν Μινωίτες εγκατεστημένους στην Κιλικία, τη Λυκία, την Τροία και στην υπόλοιπη Μικρά Ασία.
- Στους μύθους του Ηρακλή και των Αργοναυτών βλέπουμε τους ταξιδευτές αυτούς να ιδρύουν πόλεις στη Μεσόγειο και τον Πόντο.
- Η ηφαιστειακή έκρηξη στη Θήρα προκάλεσε μια σειρά από τσουνάμι και σκόρπισε στάχτη σε ολόκληρη την περιοχή του Αιγαίου και της Μεσογείου.
- Η καταστροφή πιστεύεται ότι επιτάχυνε την παρακμή του Μινωικού πολιτισμού στην Κρήτη, σε απόσταση 120 χιλιομέτρων, και ίσως άνοιξε τον δρόμο για την εμφάνιση της Μυκηναϊκής Ελλάδας ως κυρίαρχης δύναμης στο Αιγαίο.
- **Μυκηναϊκός πολιτισμός**
- Με τον όρο **Μυκηναϊκός Πολιτισμός** χαρακτηρίζεται από τους αρχαιολόγους ο προϊστορικός πολιτισμός της Ύστερης Εποχής του Χαλκού, που αναπτύχθηκε την περίοδο 1600-1100 π.Χ. κυρίως στην κεντρική και νότια ηπειρωτική Ελλάδα.^[1] Το επίθετο «μυκηναϊκός» προέρχεται από την πρώτη αρχαιολογική θέση στην οποία εντοπίστηκε, τις Μυκήνες, που αποτελούν και ένα από τα σημαντικότερα κέντρα του. Κατά την περίοδο ακμής του εξαπλώθηκε και στην Κρήτη, στα νησιά του Αιγαίου και στην Ανατολική Μεσόγειο.
- Ο Μυκηναϊκός Πολιτισμός εξαπλώθηκε σταδιακά προς νότια και ανατολικά μέσω των θαλάσσιων δρόμων, ώστε για την εποχή ακμής του, το 13^ο αι. π.Κ.Χ., (**πριν από την Κοινή Χρονολογία**) να μπορεί να αναγνωριστεί μια ομοιογενής πολιτισμική σφαίρα επιρροής του Μυκηναϊκού Πολιτισμού τουλάχιστον στο χώρο του Αιγαίου, η λεγόμενη «Μυκηναϊκή Κοινή». Τα άφθονα ευρήματα εισηγμένης μυκηναϊκής

κεραμικής στα νησιά του Αιγαίου και σε ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο, καθώς και η ανάπτυξη επιτόπιων απομιμήσεων, δίνουν τα σημαντικότερα στοιχεία.

- Η εξάπλωση των Μυκηναίων στα νησιά του Αιγαίου, όπου προηγουμένως κυριαρχούσαν οι Μινωίτες, σχετίζεται ασφαλώς με τη μυκηναϊκή κυριαρχία στην Κρήτη.
- Πέρα από τις περιοχές με επαρκή στοιχεία για μόνιμη εγκατάσταση και κυριαρχία των Μυκηναίων, είναι γνωστές συστηματικές επαφές με σημαντικά ναυτικά και εμπορικά κέντρα της εποχής. Σε αυτά συγκαταλέγονται η Τροία στη βορειοδυτική Μικρά Ασία, η Ουγκαρίτ στη Συρία, η Σαρδηνία και η Ιβηρική Χερσόνησος. Τα μυκηναϊκά ευρήματα στην Αίγυπτο είναι σπάνια, υπάρχουν όμως αιγυπτιακές γραπτές πηγές και αιγυπτιακά ευρήματα στην Κρήτη και την Πελοπόννησο, που φανερώνουν επαφές με τη χώρα των φαραώ, και μάλιστα σε ανώτατο διπλωματικό επίπεδο. Μυκηναϊκά ευρήματα και αντικείμενα με γραμμική Β έχουν όμως βρεθεί και στη Γερμανία, στη Γεωργία, στην Ιρλανδία και στην Μεγάλη Βρετανία.

Πρώτος ελληνικός αποικισμός

- Ως **πρώτος ελληνικός αποικισμός** αναφέρεται το αποτέλεσμα των πληθυσμιακών μεταναστεύσεων και των ανακατατάξεων που συνέβησαν στον Ελλαδικό χώρο από τα μέσα του 12ου έως τα τέλη του 9ου αιώνα π.Χ.. Οι μετακινήσεις αυτές οδήγησαν στον αποικισμό των νησιών του Αιγαίου της Κύπρου, της Κρήτης, των Επτανήσων και της δυτικής ακτής της Μικράς Ασίας από ελληνικά φύλα της ηπειρωτικής Ελλάδας και την ίδρυση νέων πόλεων που αποτέλεσαν τα μετέπειτα χρόνια σημαντικά κέντρα του ελληνικού πολιτισμού. Ο αποικισμός πραγματοποιήθηκε σε διαδοχικά κύματα και κατά φυλετικές ομάδες και διακρίνεται σε Αιολικό, Ιωνικό, Δωρικό και Αχαϊκό (Αρκαδικό) αποικισμό.

Δεύτερος ελληνικός αποικισμός

- **Δεύτερος ελληνικός αποικισμός** ονομάστηκε η οργανωμένη αποικιακή εξάπλωση των αρχαίων Ελλήνων στον χώρο της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου, κατά την περίοδο του 8ου, του 7ου και του 6ου αιώνα π.Χ. Ο αποικισμός αυτός διέφερε από τον πρώτο αποικισμό γιατί αποτέλεσε οργανωμένη επιχείρηση από την μητρόπολη σε αντίθεση με την απλή μετακίνηση φυλών που συντελέστηκε κατά τον πρώτο αποικισμό. Πολλές αποικίες που ιδρύθηκαν αυτή την περίοδο εξελίχθηκαν σε πόλεις ισχυρές και έγιναν ανεξάρτητες από την μητρόπολη.

- Τα **αίτια** του δεύτερου αποικισμού είχαν να κάνουν με την δημογραφική έκρηξη αυτής της περιόδου, την ανάπτυξη του εμπορίου, την ανάγκη για εξασφάλιση περισσότερων πρώτων υλών αλλά και με πολιτικά γεγονότα της περιόδου που οδήγησαν ομάδες πληθυσμού στην εξορία. Η αύξηση του πληθυσμού δημιούργησε στενότητα χώρου και περιορισμό των καλλιεργήσιμων εκτάσεων που αναλογούσαν σε κάθε πολίτη κάτι που ενίσχυσε την ανάγκη για εγκατάσταση μέρους του πληθυσμού σε άλλη περιοχή. Η περιοχή εγκατάστασης που διέθετε ανεκμετάλλευτους πόρους θα μπορούσε επίσης να προμηθεύει την μητρόπολη με μέρος των αγαθών που θα παρήγαγε. Η ανάπτυξη του εμπορίου ήταν από τα σημαντικότερα κίνητρα ίδρυσης αποικιών. Οι αποικίες αυτές θα δημιουργούσαν νέες αγορές, θα προμήθευαν την μητρόπολη με σημαντικές πρώτες ύλες και θα αποτελούσαν σημαντικούς ενδιάμεσους σταθμούς στα μακρινά εμπορικά ταξίδια της εποχής. Τέλος η ταραγμένη πολιτική κατάσταση σε πολλές πόλεις με την εγκαθίδρυση τυραννικών πολιτευμάτων οδήγούσε τους πολιτικούς αντιπάλους στην εξορία και στην αναζήτηση νέου τόπου εγκατάστασης.

Ευβοϊκό ή Χαλκιδαϊκό αλφάβητο

- Οι πόλεις της Εύβοιας κατά τον 8ο αιώνα π.Χ. είχαν εξελιχθεί σε μεγάλες εμπορικές δυνάμεις της περιοχής. Φημίζονταν επίσης για τα κεραμικά τους. Κατά τον αιώνα αυτόν οι Ευβοείς άρχισαν να δημιουργούν αποικίες, αρχικά στη Χαλκιδική και στη συνέχεια στην Κάτω Ιταλία, στην οποία ίδρυσαν τις πρώτες ελληνικές αποικίες. Πρώτη αποικία των Ευβοέων στην Ιταλία ήταν οι Πιθηκούσες σε ένα νησί ανοικτά της Νάπολης, ενώ λίγα χρόνια μετά ίδρυσαν στην απέναντι ακτή την Κύμη. Η Κύμη έγινε βάση για την ίδρυση νέων αποικιών, όπως ήταν η Ζάγκλη, το Ρήγιο και η Νάξος. Σύμφωνα με μία διαδεδομένη άποψη, οι Ευβοϊκές πόλεις της Κάτω Ιταλίας διέδωσαν το δικό τους αλφάβητο στην περιοχή, το οποίο εξελίχθηκε στη συνέχεια στο Λατινικό αλφάβητο. Σύμφωνα με την ίδια άποψη, οι Ευβοϊκές πόλεις χρησιμοποιούσαν μία παραλλαγή του ελληνικού αλφαβήτου, που αποκαλείται Ευβοϊκό ή Χαλκιδαϊκό αλφάβητο, το οποίο είχε παρόμοια μορφή με το σημερινό Λατινικό

Ancient Euboean alphabet	A	B	Γ	Δ	Ε	Ϝ	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Ψ	(Φ σ)	–	
Modern Greek	<u>A</u>	<u>B</u>	<u>Γ</u>	<u>Δ</u>	<u>Ε</u>		<u>Ζ</u>	<u>Η</u>	<u>Θ</u>	<u>Ι</u>	<u>Κ</u>	<u>Λ</u>	<u>Μ</u>	<u>Ν</u>	<u>Ξ</u>	<u>Ο</u>	<u>Π</u>		<u>Ρ</u>	<u>Σ</u>	<u>Τ</u>	<u>Υ</u>	<u>Φ</u>	<u>Χ</u>	<u>Ψ</u>	<u>Ω</u>

- Από τότε, η ιστορία της Μεσογείου κυριαρχείτο από συγκρούσεις μεταξύ χριστιανικών και Ισλαμικών δογμάτων. Οι Χριστιανοί έλεγχαν τη βόρεια πλευρά της Μεσογείου και οι Μουσουλμάνοι τη νότια. Τα πεδία μάχης ήταν η Ισπανία, η Ιερουσαλήμ, η Κωνσταντινούπολη και τα νησιά στη μέση.
- Η Μεσόγειος έγινε μια "μουσουλμανική λίμνη", όπου οι "**Σαρακηνοί**" επιδρομείς μπόρεσαν να χτυπήσουν οπουδήποτε ήθελαν, λεηλατώντας τη γη και συλλαμβάνοντας σκλάβους, χωρίς το φόβο χριστιανών αντιπάλων. Στην πραγματικότητα, τεράστιες περιοχές των ακτών της Μεσογείου εγκαταλείφθηκαν από τις χριστιανικές κοινότητες ως αποτέλεσμα αυτών των επιδρομών. Το ύψος της μουσουλμανικής εξουσίας πάνω από τη Μεσόγειο ήταν στα μέσα του 9ου αιώνα μ.Χ. Σε αυτήν την περίοδο οι μουσουλμανικές στρατιές διέσχισαν τη Μεσόγειο και κατέλαβαν τα νησιά της Μάλτας, Σικελίας, και Κρήτης, ακόμα και περιοχές της ηπειρωτικής Ιταλίας: Οι νότιες ιταλικές πόλεις του Τάραντα (840-880 μ.Χ.) και του Μπάρι (847 - 871 μ.Χ.) κατακτήθηκαν και κρατήθηκαν από τις μουσουλμανικές δυνάμεις. Μια ιδιαιτερότητα αυτής της περιόδου ήταν η μοίρα της Κύπρος, όπου η Βυζαντινή Αυτοκρατορία συμφώνησε να **συγκυβερνήσει** το νησί με τους Άραβες και μοιράστηκαν τα φορολογικά έσοδα. Η συμφωνία διήρκεσε για περίπου 300 χρόνια, παρά το γεγονός ότι υπήρχε σχεδόν συνεχής πόλεμο μεταξύ τους στην ηπειρωτική χώρα.

Πώς τα λιμάνια έχτιζαν αυτοκρατορίες

- Πειραιάς, Μίλητος, Αλεξάνδρεια, Καρχηδόνα, Κωνσταντινούπολη, Βενετία.
- Πόλεις που δεν θα έφταναν ποτέ στο γνωστό μεγαλείο τους αν δεν είχαν τα λιμάνια τους να παράγουν πλούτο, πρόοδο και στρατιωτική ισχύ.
- Από τα αρχαία χρόνια μέχρι τον Μεσαίωνα και την αποικιοκρατία, δεν υπήρξε αυτοκρατορία που να μην στηρίζεται σε αυτά για την ευημερία της.
- Στην αρχαία εποχή, τα λιμάνια που μεσουρανούσαν βρίσκονταν όλα στη Μεσόγειο, το κέντρο του τότε γνωστού κόσμου: ο Πειραιάς, η Κόρινθος, οι Συρακούσες, η Μίλητος.
- Όπως γράφει στο «Ταξίδι στον αρχαίο κόσμο» ο **Λάιονελ Κάσον**, «οι Έλληνες έμποροι βρέθηκαν να αλωνίζουν τη Μεσόγειο κατά μήκος και κατά πλάτος. Τους έβλεπαν στα λιμάνια της νότιας **Ρωσίας** να παζαρεύουν σιτάρι για τις ανάγκες της Αθήνας, στις αποβάθρες του **Πειραιά** να φορτώνουν ελαιόλαδο για να εφοδιάσουν τις ελληνικές αποικίες της **Μαύρης Θάλασσας**, να καταφθάνουν στη **Βηρυτό** για να προμηθευθούν ξυλεία από τους κέδρους του Λιβάνου, να διαπραγματεύονται στη **Μίλητο** της Μικράς Ασίας τα φίνα μάλλινα υφάσματα που μεταπουλούσαν δύο και τρεις φορές πάνω από την τιμή αγοράς στα μαγαζιά των **Αθηνών** και των **Συρακουσών**».

- Η **Καρχηδόνα** υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες πόλεις των Ελληνιστικών χρόνων, μόνο με την **Αλεξάνδρεια** μπορούσε να συγκριθεί, ήταν επίσης μια από τις μεγαλύτερες πόλεις στην προβιομηχανική ιστορία και αυτή της την αίγλη την οφείλει βέβαια στα λιμάνια της. Η γεωγραφική θέση της πόλης την κατέστησε κυρίαρχη στο ναυτικό εμπόριο της Μεσογείου. Όλα τα πλοία που διέσχιζαν τη θάλασσα έπρεπε αναγκαστικά να περάσουν ανάμεσα στη **Σικελία** και τις ακτές της Τυνησίας, όπου ήταν χτισμένη η Καρχηδόνα, γεγονός που της προσέδωσε μεγάλη ισχύ και επιρροή.
- Δύο μεγάλα τεχνητά λιμάνια χτίστηκαν μέσα στην πόλη, ένα για να φιλοξενεί τον μεγάλο στόλο της πόλης (κάπου 220 πολεμικά πλοία) και άλλο ένα για εμπορικούς σκοπούς. Ενας χτιστός πύργος επέβλεπε και τα δύο λιμάνια, ενώ μεγάλα τείχη προστάτευαν την πόλη από επιθέσεις από τη θάλασσα με μεγάλη επιτυχία.
- Η **Μεγάλη Λέπτις** (βρίσκεται 125 χλμ. ανατολικά της Τρίπολης) ιδρύθηκε τον **10^ο π.Χ.** αιώνα από τους Φοίνικες και αναδείχθηκε σταδιακά σ' **ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά λιμάνια της Βόρειας Αφρικής**, καθώς αποτελούσε τον κυριότερο προορισμό των καραβανιών που έφερναν από το εσωτερικό της Αφρικής ελεφαντόδοντο, πολύτιμους λίθους, χρυσό, δούλους και εξωτικά ζώα.
- Οι αρχαίοι Έλληνες ονόμαζαν την πόλη **Νεάπολη**.
- Η **Μεγάλη Λέπτις**, μαζί με την **Οία** (την αρχαία ελληνική αποικία που ήταν κτισμένη στη θέση της σημερινής Τρίπολης) και τη **Σαμπράτα**, αποτέλεσαν την Τρίπολη των αρχαίων χρόνων. Μια ονομασία που έμελλε να διατηρηθεί μέχρι τις μέρες μας και αποδίδεται πλέον στην πρωτεύουσα της Λιβύης.
- Η **Έφεσος** κτισμένη στο στόμιο του ποταμού Καΰστρου, υπήρξε το πλουσιότερο κέντρο της Ιωνίας και ένα από τα σπουδαιότερα πολιτιστικά κέντρα της Μεσογείου, διαγράφοντας μια ένδοξη ιστορική πορεία 2.000 ετών.
- Σήμερα είναι ένα από τα μεγαλύτερα υπαίθρια αρχαιολογικά μουσεία του κόσμου, με μνημεία που αναφέρονται στην ελληνιστική, τη ρωμαϊκή και στην πρωτοχριστιανική περίοδο.

Ακράγαντας: Η Κοιλιά των Ναών – Σικελία, Ιταλία

- Μπορεί ο μύθος να «χρεώνει» την ίδρυση του Ακράγαντα στον γνωστό Δαίδαλο, οι ιστορικοί, αντίθετα, υποστηρίζουν ότι η πόλη θεμελιώθηκε το 580 π.Χ. από

αποίκους της Γέλας, οι οποίοι στην πλειονότητά τους ήταν Κρήτες, Ρόδιοι και Δωριείς.

- Το (480 π.Χ. - 473 π.Χ) ο Ακράγαντας ήταν από τις πλουσιότερες πόλεις στη Μεγάλη Ελλάδα τον 5ο π.Χ. αιώνα, αφού η μεγάλη παραγωγή γεωργικών προϊόντων (λάδι και κρασί) απέφερε τεράστιο πλούτο στους Ακραγαντίνους.
- Οι αρχαίοι Έλληνες έλεγαν ότι: «Οι κάτοικοι του Ακράγαντα έτρωγαν και έπιναν σαν να πρόκειται να πεθάνουν αύριο και έχτιζαν τις οικίες τους με τέτοιο τρόπο σαν να πρόκειται να μην πεθάνουν ποτέ».

Απολλωνία: Το επίνειο της Κυρήνης - Λιβύη

- Οι αρχαίοι Έλληνες ίδρυσαν στην κατάφυτη Κυρηναϊκή χερσόνησο πέντε ελληνικές πόλεις (Κυρήνη, Απολλωνία, Πτολεμαΐδα, Τεύχειρα-Αρσινόη, Ευεσπερίδες-Βερενίκη), που έμελλε να συγκροτήσουν την **Πεντάπολη**.
- Η Απολλωνία ήταν το επίνειο της αρχαίας Κυρήνης και το λιμάνι της εξασφάλιζε συχνή επικοινωνία με τη μητροπολιτική Ελλάδα.
- Όταν την περίοδο των Πτολεμαίων η Κυρήνη άρχισε να παρακμάζει, η Απολλωνία ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο στην Κυρηναϊκή χερσόνησο και ήκμασε εξίσου στους ρωμαϊκούς και στους βυζαντινούς χρόνους (όταν και ονομαζόταν Σώζουσα).
- Η Απολλωνία διέθετε δυο λιμάνια (ένα εσωτερικό και ένα εξωτερικό), ενώ ένα μεγάλο μέρος του λιμανιού βρίσκεται σήμερα κάτω από την θάλασσα. Μπροστά στο εξωτερικό λιμάνι, σε βάθος 5 μ., εντοπίστηκε το 1986 από Γάλλους ερευνητές το ναυάγιο ενός αρχαίου ελληνικού εμπορικού πλοίου του 2ου π.Χ. αιώνα, ονόματι «ΗΡΑΚΛΗΣ». Το πλοίο είχε μήκος 20 μ. και πλάτος 4 μ. και μετέφερε διάφορα εμπορεύματα (στα αμπάρια του βρέθηκαν περίπου 170 αμφορείς σε καλή κατάσταση) από την Ελλάδα και τις ελληνικές αποικίες της Μεγάλης Ελλάδας.

Η σύγχρονη ελληνική παρουσία στην Κυρηναϊκή

- Την περίοδο του Ελληνοτουρκικού Πολέμου στην Κρήτη (1897), αρκετοί μουσουλμάνοι Κρητικοί εγκατέλειψαν το νησί και κατέφυγαν στη Λιβύη, και συγκεκριμένα στην περιοχή της Κυρηναϊκής, όπου έκτισαν δίπλα ακριβώς στα ερείπια της αρχαίας Απολλωνίας μια μικρή κωμόπολη, τη σημερινή Μάρσα Σούσα. Σήμερα, πολλοί ηλικιωμένοι κάτοικοι της Μάρσα Σούσα μιλούν την ελληνική γλώσσα (με κρητικό ιδίωμα) και διατηρούν ορισμένα από τα έθιμα του νησιού.

- Επίσης, στις αρχές του 20ού αιώνα, αρκετοί Έλληνες σφουγγαράδες (κυρίως από τα Δωδεκάνησα) που έρχονταν στις θάλασσες της Κυρηναϊκής για να βουτήξουν, επέλεξαν να εγκατασταθούν εδώ. Δημιούργησαν οικογένειες, ίδρυσαν ελληνική παροικία και ασχολήθηκαν με τη ναυτιλία, τη σπογγαλιεία και το εμπόριο.

Βουθρωτό: Η γη του βασιλιά Πύρρου – Αλβανία

- Το Βουθρωτό (20 χλμ. νότια από τους Αγίους Σαράντα) ιδρύθηκε από τους Κερκυραίους (ίσως και από Κορίνθιους) τον 6ο π.Χ. αιώνα. Τον 4ο π.Χ. αιώνα, το Βουθρωτό κατάφερε να καταξιωθεί ως μια από τις σπουδαιότερες ναυτικές και οικονομικές δυνάμεις της Μεσογείου, καθώς έλεγχε τους θαλάσσιους δρόμους της Αδριατικής.
- Βυζαντινοί, Ενετοί και ντόπιοι άρχοντες εναλλάχτηκαν στο παιχνίδι της εξουσίας, ενώ το τελειωτικό κτύπημα στο λιμάνι της Αδριατικής δόθηκε το 1537 από τον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή, που έσβησε οριστικά τον Βουθρωτό από τον χάρτη της Ιστορίας μετά περίπου 2.000 χρόνια ζωής.